

Nagy Attila Tibor

A Jobbik választási programja

A Jobbik 2010. január 16-i kongresszusán elfogadott program azt vetíti előre, hogy nem a magyar politikai pártrendszer pillanatnyi megingásáról, átmeneti zavaráról beszélhetünk a párt tavalyi EP-választásokon bekövetkezett megerősödése kapcsán, hanem arról, hogy a párt tartós részévé válhat a magyar törvényhozásnak.

Ha kitekintünk a külföldi radikális, szélsőjobboldali pártok tevékenységére, programjaira, és visszamegyünk a magyar történelemben legalább a Horthy-korszakig, akkor már azt kell, hogy mondjuk, hogy a Jobbiknak jócskán volt honnan merítenie a működése és a programalkotás folyamata során. „Csak” azt kellett eldöntenie, hogy milyen speciálisan mostani magyar témákat hoz elő (ilyen lett a „cigánybűnözés” fogalma), milyen válaszokat ad az informatikai forradalom és a globalizáció korában, és ezt milyen hangszerelésben tárja a nyilvánosság elé. Egy bizonyos: a Jobbik felemelkedése minden, csak nem előzmény nélküli.

Merítés külföldről

Bármerre nézünk, az európai radikális jobboldali pártok programpontjai között számos hasonlóság van, amelyeket többé-kevésbé megtalálhatunk a Jobbikéiban is. A társadalomban lévő ellentmondásokra, vélt vagy valós igazságtalanságokra fókuszálnak, és az uralkodó politikai-gazdasági elit elleni elégedetlenséget felhasználva, magukat korrupciómentes, tiszta erőként beállítva kerülnek országos és helyi szinten döntéshozói pozíciókba, igaz, kormányzati posztokhoz már ritkán jutnak (ilyen kivétel volt olasz MSI, osztrák FPÖ, vagy jelenleg a Szlovák Nemzeti Párt).

Ezeknek a pártoknak a programjai sok esetben a nemzetet mint önálló egységet helyezik a középpontba, a társadalmi alrendszereknek (gazdaság, kultúra, művelődés) a nemzetet, mint alanyiságot kell szolgálniuk. A demokratikus rendszer intézményi ebből a szemszögből csak akkor és olyan szervezeti formában méltóak a fennmaradásra, hogy ha a nemzet érdekeit szolgálják. A globalizációt a nemzeti lét ellenfelének tekintik, a multinacionális cégek hatalmával szemben a kis- és középvállalkozók adóterheinek enyhítése mellett szállnak síkra. A Jobbikkal kapcsolatot tartó Brit Nemzeti Párt (British National Party = BNP) például a munkahelyeket az olcsóbb keleti munkabérek miatt kihelyező cégek megbüntetését követeli 2007-es programkivonatában, másrészt a brit piacot jobban védő vámpolitikát szorgalmaz. A pártok erőteljesen vonzódnak az etatizmus iránt, a BNP a privatizált közműcégek újraállamosítását követeli. A német NPD (Nationaldemokratische Partei Deutschlands) is ellenzi a közművek magánkézbe adását.

Az ebbe az ideológiacsaládba tartozó pártok ellenezni szokták a további bevándorlást, s ebben jelentős választóvonal van ugyanakkor a nyugati és a közép-kelet szélsőjobboldali európai pártok között. A Lajtáról keletre ez mind kevésbé figyelhető meg, s ez érthető is, hiszen a

gazdaságilag fejlett nyugati országok a kedvelt célpontjai a gazdasági-politikai célú bevándorlásnak, a kérdés tehát nyugaton vetődik fel élesebben. A hollandiai Pim Fortuyn Listája (LPF) a politikába való 2002-es berobbanását (második legnagyobb párt lett a választások nyomán) éppen azzal érte el, hogy a politikai napirend egyik fő témájává tette a hollandiai bevándorlók, azon belül is főleg a muzulmánok kérdését.

Térségünkben, függetlenül az EU tagság meg- vagy meg nem lététől, az egymással versengő nacionalizmusokat láthatunk a szélsőjobboldalon. Ideológiailag lehetnek ugyan hasonlóak a Jobbik és a szlovák nemzeti pártiak, de történelmi okokból is élesen szembenállnak egymással. Míg a Jan Slota vezette párt a magyar szupremácia és revizionizmus visszatérése miatt aggódik, addig a Jobbik nem mulasztja el kárhozható a trianoni békeszerződés utáni status quót. A Szerb Radikális Párt (Srpska radikalna stranka) 2009-es programjában Nagy-Szerbia megteremtését tűzi ki kiemelt céljául, más szóval a balkáni szomszédos országokban lévő szerbek egy államba helyezéseért száll síkra, ám ha kormányra kerülve konkrét lépéseket tenne ez ügyben, az újabb háborút jelentene az érintett államokkal.

Merítés a magyar múltból

A Jobbik ideológiájának történeti előzményei az 1920-30-as évekig nyúlnak vissza. A párt bevallottan is tiszteli Szabó Dezső szellemi hagyatékát, bár nem világos, mit vállal fel belőle, erről a párt tisztségviselői nem szoktak nyilatkozni. Valamelyest más a helyzet a magyar katolikus egyház nagy hatású püspökével, Prohászka Ottokárral, „akinek keresztényi és szociális tanait a Jobbik máig példaértékűnek tekinti” (Vona Gábor, 2008. október 10.) Közvetlen szellemi elődjével, a MIÉP-el ellentétben a Jobbik kerülni szokta a zsidókérdés felemlését, így nagy kérdés, hogy Prohászka zsidósággal kapcsolatos (máig egyébként heves viták övezte) nézeteit is példaértékűnek tekinti-e. A püspök tagadta ugyan, hogy antiszemita lenne, de nem egy alkalommal, olykor heves vérmérséklettel kifogásolta a zsidóság szerinte káros magatartását. Némi fogódzót legfeljebb az jelenthet, hogy a Jobbik a mostani programjában és más nyilatkozásaiban egyértelműen kifogásolja Izrael állam politikáját, és a palesztin nép önrendelkezési joga mellett áll ki.

Kétségbevonhatatlan ugyanakkor, hogy fennáll bizonyos szellemi folytonosság a Horthy-korszak szélsőjobboldali pártjai, az akkori népi mozgalom és a Jobbik között. Az már jóval nehezebb kérdés, hogy a fajvédő és nyilas pártok sokaságából melyik hozható leginkább kapcsolatban a Jobbikkal. Tekintettel arra, hogy a Jobbik elfogadja, sőt alkalmazza a jelenlegi magyar demokratikus rendszer eszközeit, mindenképpen mérsékeltebb pártokat érdemes keresnünk, s az is fontos elhatárolódás a Jobbik és a nyilas és más akkori pártoktól, hogy a Jobbik nem emeli program szintjére a fajelméletet. Mérsékeltebb párt volt a Gömbös Gyula fémjelezte 1924-ben alapított Magyar Nemzeti Függetlenségi (Fajvédő) Párt, amelyik a Jobbik mostani programjához hasonlóan a gazdaságot a nemzet szolgálatába kívánta állítani, fellelhető úgyszintén a kapitalizmussal szembeni szkepticizmus, a szakszervezetek melletti kiállás, a mezőgazdaság népesség szociális érdekeinek védelmének az igénye. Fontos szerepet játszik az államnak minél több keresztényi tartalommal való megtöltése, itt azonban fontos különbség, hogy míg Gömbösék a római katolikus egyháznak szántak kiemelt szerepet, a jobbikos programírók nem állítanak fel sorrendet az egyházak között, de jelentőségüket az

állami életben ők is megnövelnék az egyházi esküvő államival való egyenjogúsításával (az ötlet nem új, a Fidesz-kormány idején is felvetődött).

Programelemzés

A Jobbik 88 oldalas országgyűlési választási programja számos szakpolitikai részletkérdéssel foglalkozik, tárgyismerete vetekszik a nagyobb pártokéival, és a program alapossága kiemelkedik a hasonló ideológiájú külföldi párok sorából. Ez azt mindenképpen jelenti, hogy a Jobbik komolyan vette a programírás nem túl látványos aprómunkáját, és nem sajnálta az időt és az energiát szakértői bázis kiépítésére. Politikai ellenfeleivel való nyílt vitában, már a 2010-es választási kampányban használható és részletes érvanyaggal rendelkeznek majd a párt politikusai. Nem pusztán a hagyományos szakpolitikák (ipar, mezőgazdaság, oktatásügy, kultúra, környezetvédelem, honvédelem, média stb.) kapnak helyet, hanem pl. a magyarországi IT-ágazat külön fejezetet kapott (III/6. Virtuális vívmányok), és a párt egyenesen kimondja, hogy az informatikai ágazat stratégiai Magyarország számára. Ez két szempontból is érdekes: a Jobbik globalizáció-kriticizmusa ellenére valamelyest tisztában van az uralkodó trendekkel, másfelől ritkaságszámba megy más pártok programjainál, hogy az informatikát kiemelten kezelik. Ezzel együtt itt sem tagadja meg magát a Jobbik, s kimondatlanul is a nagyhatalmú multinacionális Microsoft szoftveróriást támadja, amikor is a szabadon nyílt forráskódú szoftverek alkalmazását szorgalmazza az állami szektorban.

Tartalmilag nagy meglepetés nincsen a Jobbik programjában, annak fő elemeit politikusai megnyilatkozásaiból eddig is hallhattuk. A cigánykérdést illetően most is megfogalmazódik a „cigánybűnözés” csendőrség felállításával, a szigorúbb büntetőjoggal való megfékezésének igénye, de fontos megjegyezni, hogy a program – és ez vonatkozik más szakpolitikákra is – elismeri a téma komplexitását, és nem pusztán hatósági szankciókkal kíván választ adni a kérdéskörre. Leszögezi, hogy minél több cigányt kell bevonni az oktatási-képzési folyamatba, és fontos szerepet szán az egyházaknak a társadalomba való integrálásuk érdekében.

A Jobbik gazdaságpolitikájában megtalálhatjuk a radikális jobboldalra többnyire jellemző jegyeket: globalizációellenességet, a multinacionális cégek befolyásának csökkentése iránti igényt, és az ezeket ellensúlyozandó állam nagyobb beleszólását a gazdasági életbe, a privatizált stratégiai vagyon visszaszerzését.

A párt a nyilvánosság fő áramaiban való képéhez képest a programban kevesebb a konfrontatív elem, nem egyszer megjelenik a párt részéről azon szándék, hogy tervezett intézkedései bevezetése előtt egyeztetéseket folytasson az érintettekkel. A program ugyanakkor a rendszerváltozás óta eltelt húsz évet kudarcokkal, félresiklásokkal teli időszaknak láttatja, és azt sugallja, hogy ehhez képest valami egészen más Magyarországot teremt majd. Ebben az értelmezési keretben logikus, hogy valamennyi jelenlegi parlamenti párttól elhatárolódik.

A neokorporatizmus iránti vonzódásra utal, hogy a párt vonzódik az egyes szakpolitikákon belüli egyeztető tanácsok, testületek felállításához (Közszolgálati és Tartalomminősítési Tanács a műsorok kategorizálási céljából; az ifjúsági szervezeteket tömörítő Nemzeti Ifjúsági Érdekegyeztető Tanács). A párt nem áll meg itt, a közjogi fejezetben a kétkamarás parlament

felállítására tesz javaslatot, a második kamarában alkotmányosan szabályozott közéleti hatásköröket kaphatnak „a nem pártjellegű egyesületek, társadalmi szervezetek, a társadalmi munkamegosztás képviselői, a megyék küldöttei és foglalkozási (hivatásrendi) érdekképviselőik, az egyházak és az anyaország határain kívül élő magyarság, a nemzeti és etnikai kisebbségek küldöttei és a szellemi élet kiválóságai”. Nem beszél a program arról, hogy a törvényhozási hatáskörök megosztása miként történne a népképviselői alapon választott alsóház és a felsőház, azaz a második kamara között, holott izgalmas kérdés, melyiknek volna nagyobb hatalma a másikkal szemben, pl. törvénytervezetekkel kapcsolatos egyet nem értésük esetén mi a teendő.

Fontos, hogy a Jobbik hangzatos, olykor hatásvadász kijelentései ellenére a programban többé-kevésbé számot vet a realitásokkal. Pl. a párt erősen euro szkeptikus, de a brit BNP-vel ellentétben nem kívánja kiléptetni az országot az Európai Unióból, bár a külföldiek földtulajdonszerzését Magyarország uniós tagságának kockára tételével is megakadályozni. Felfogása szerint – „ha már az EU-ban vagyunk” alapon – az uniós pénzeket a hazai gazdasági szereplőkhöz kell csoportosítani, bár nyitva hagyja, milyen kritériumok alapján. Külpolitikájában szorosabbra kívánja vonni a kapcsolatot Oroszországgal és a közel-keleti, belső ázsiai államokkal, de a német NPD-vel szemben nem veti fel a NATO-ból való kilépés szükségességét, bár a magyar katonák külföldi bevetését ellenzi.

Véggözetítés

A Jobbik programja jó alapot szolgáltat a párt későbbi sikereihez, mert az egyes szakpolitikák problémáira nem pusztán deklaratív és lózungszerű megoldásokat ad, hanem konkrét kezdeményezésekkel is él. Ez meglepő lehet a Jobbik azon ellenfelei és kritikusai számára, akik a pártban eddig pusztán homofób, rasszista, és cigányellenes vonásokat fedeztek fel. A program sokféle társadalmi réteg gondjaira keresi a választ, ami arra utal, hogy hosszabb távon a politikai élet centrumába szeretne kerülni, azaz kormánypárt lenni, ez a Jobbik stílusának mérséklődését hozhatja magával. Némi kérdőjelet felvet a Magyar Gárda, a Jobbik körül kialakult szubkultúra (Magyar Gárda, honlapok, online fórumok), amelyről Jeskó József, a Méltányosság Politikaelemző Központ munkatársa [részletesen írt](#). Ezen szubkultúrát ugyanis korántsem a higgadt mérlegelés, hanem nem egyszer a vélt vagy valós ellenfelek leszámolása iránti vágy hajtja. Minél nagyobb befolyáshoz juthat a Jobbik, és minél inkább a hivatalos politika részévé válik, annál inkább meggyűlhet a baja az igazi radikalizmust követelő támogató erőivel.

Irodalom, linkek

British National Party Mini Manifesto 2007

<http://bnp.org.uk/manifestos/mini-manifesto-2007/>

BZÖ Grundsatzprogramm 2009

<http://bzoe.pixelpoint.biz/assets/files/Inhalte%20u%20Themen/BZOE-Grundsatzprogramm.pdf>

Jeskó József: Gyorsan terjed a Jobbikhoz köthető ellenkultúra

http://hvg.hu/velemeney/20091127_jobbik_szubkulturak.aspx

Jobbik országgyűlési választási program 2010

<http://www.jobbik.hu/sites/jobbik.hu/down/Jobbik-program2010OGY.pdf>

Jobbik honlap, 2008.10.10.

http://www.jobbik.hu/rovatok/kozlemeny/prohaszka_ottokar_emleke_elott_tiszteleg_a_jobbik

Jobbik honlap, 2009.06.21.

http://www.jobbik.hu/rovatok/alapszervezeti_hirek/szabo_dezsore_emlekezett_a_jobbik

Magyarországi pártprogramok 1919-1944, Szerk. Gergely Jenő, Glatz Ferenc, Pölöskei Ferenc

Budapest Kossuth Könyvkiadó, 1991

NPD Parteiprogram 2010

http://medien.npd.de/dateiablage/Parteiprogramm_2010.pdf

Prohászka Ottokár: Az igazság napszámában, Prohászka Ottokár összegyűjtött munkái, Szent István Társulat, 1929

(Lásd még Prohászka Ottokár összegyűjtött írásait a

<http://www.gondola.hu/cikkek/cikkek/59632> linken)

Srpska Radikalna stranka(SRS)

<http://www.srpskaradikalnastranka.org.rs/pdf/misc/20091023-program.pdf>

VB

Vlaams Blok

<http://www.vlaamsblok.be/>

Vlaams Belang

<http://www.vlaamsbelang.org/>